

“Natuurkunde en wiskunde studeren was voor een meisje in de jaren vijftig best bijzonder”

Interview met Tineke Bloembergen-Blom

Door: Joost Dieleman en Margriet Stronkhorst

Tineke Blom is in 1939 in het ziekenhuis geboren. Ze woonde met haar ouders Jan en Corrie op de Sitterlaan. Een paar maanden na de geboorte verhuisde het gezin naar Bilthoven vanwege de mobilisatie van haar vader naar de legerplaats in het nabijgelegen Den Dolder. Na een half jaar zijn ze terug verhuisd naar Leiden waar ze neerstreken in het huis aan de Thorbeckestraat 17. De vorige bewoners, de familie Bloemkoper, was een Joods gezin. Een buurjongen, Wim Batteljee, vertelde dat de schuur was omgebouwd tot loofhut. Deze familie verhuisde op eigen initiatief in april 1940 naar een mooier huis in de Tiboel Siegenbeekstraat. Zij overleefden de oorlog niet.

Kort na de verhuizing naar de Thorbeckestraat overleed de moeder van Tineke en bleef zij (anderhalf jaar oud) met haar vader over. Op aanraden van de familie Boks, heel goede vrienden van de familie Blom, kwam Riet in huis, die als huisvrouw tijdelijk in het gezin zou komen werken. Na een paar jaar trouwde ze met haar vader. Uit dat huwelijk werden nog drie kinderen geboren: Hans en Wim tijdens de oorlog en na de oorlog Flip.¹

Tineke voor het huis in de Thorbeckestraat (1953)

Haar kleuterschool was de Haanstra op het Rapenburg. Ze ging er lopend heen, zonder dat daar een ouder bij was. Dat is vandaag de dag ondenkbaar en achteraf vindt ze het heel bijzonder dat haar moeder dat goed vond. Met Tineke ging dat goed. Haar broer Wim wilde nog wel eens van de route afwijken door richting Beestenmarkt te gaan, waar in die tijd nog vee werd verhandeld. Het lager onderwijs volgde ze op de school voor openbaar lager onderwijs in de Kernstraat 2. De school is afgebroken en stond op de plek waar nu het plein van het Bonaventuracollege is. Er waren in die tijd nog weinig andere openbare scholen in de wijk. De klassen waren groot. Ze ging met zes jongens uit de klas naar het gymnasium. Geen meisjes, wat Tineke wel jammer vond.

De wijk was een stuk kleiner dan nu; de Burggravenlaan was de oostelijke grens van de bebouwing. Daar begonnen de weilanden waar de meisjes bloemetjes plukten en de jongens in de poldersloten kikkers vingen, slootje sprongen, hutten bouwden en de meisjes op stang joegen. Sport en spel deed ze ook, maar niet als lid van een vereniging. Ze speelde met buurtkinderen op straat.

Tollen, touwtje springen, knikkeren, verstoppertje spelen

en allerlei soorten balspelen. Je moest goed opletten op de weinige auto's en op de stadsbus die door de Thorbeckestraat reed. Op de hoek van de Burggravenlaan en de Kernstraat woonde dokter de Jager, wiens dochter een padvinderijgroep leidde met activiteiten op zolder of op een veldje

¹ De geschiedenis van de familie in de oorlog staat beschreven in het boek "Oorlogsduif" van Onno Blom, de zoon van haar broer Hans. Beiden wonen in de wijk.

vlakbij. Later ging ze voor de padvinderij naar de Schoolsteeg en daarna naar het Pieterskerkhof in de stad. Zwemmen leerde ze in de Haarlemmerstraat, waar een tot zwembad omgevormde voormalige kerk stond. Het zwembad, genaamd “Bad- en zweminrichting De Overdekte” werd in 1937 geopend. Ze liepen daar vanuit de Thorbeckestraat naar toe, ook weer zonder begeleiding door ouders. In de winter werd er geschaatst op de poldersloten en op de openbare ijsbaan op de Zoeterwoudsesingel. Fietsen leerde ze toen ze ongeveer 10 jaar was. Op een fiets voor grote mensen, waarvan de trappers werden voorzien van blokken, zodat de voeten bij de trappers konden komen. En ja, ze herinnert zich ineens ook nog de vliegende Hollander, een geweldig houten karretje, dat je met de handen aandreef en stuurde met je voeten. In de tijd dat ze in de Thorbeckestraat woonden kwamen er nog leveranciers langs de deur met hun paard en wagen, bakfiets of handkar. Ze verkochten bijvoorbeeld verse melk, brood of vis.

Even weg uit Leiden

In januari 1956, toen Tineke in de vijfde klas van het gymnasium zat, verhuisde de familie Blom van de Thorbeckestraat naar Den Helder, waar haar vader directeur van de HBS kon worden.

Haar moeder had graag in een bosrijke omgeving gewoond. Den Helder werd gezien als een buitenpost, maar de inspecteur had haar vader gezegd dat hij eerst naar Den Helder moest en pas daarna in aanmerking kwam voor een betere plek. Dat werd uiteindelijk Leiden, waar hij directeur werd van de Rembrandtschool, als opvolger van de al eerder genoemde heer Boks.

Het wonen in Den Helder viel ontzettend mee. Tineke zat daar op het lyceum en wilde niet naar de HBS waar haar vader werkte. Beide waren openbare scholen, christelijke middelbare scholen waren er in die tijd niet in Den Helder. Tineke zat met vier domineeskinderen in de klas, alles zat door elkaar, dus ook de kinderen van “zwarte kousen kerken”. Een heel open gemeenschap waar ze goed is opgevangen. In Den Helder woonde ze slechts anderhalf jaar.

De verhuizing van de Thorbeckestraat naar Den Helder (1956)

Weer terug in Leiden om te studeren

In 1957 verhuisde Tineke naar Leiden om daar wis- en natuurkunde te gaan studeren. De afstand van Den Helder naar Leiden was te ver om dagelijks heen en weer te rijden. Gelukkig kon de familie Boks weer de helpende hand bieden door in hun huis aan de Zoeterwoudsesingel 59 een kamer te verhuren. Een klein achterkamertje van 2 x 3 meter met uitzicht op de Thorbeckestraat en een huur van ca. 25 gulden per maand. In de donkere kamer kon gebruik gemaakt worden van een fonteintje, maar onder de douche gaan mocht daar niet. Douchen gebeurde bij de roeivereniging.

Tijdens haar studie waren er weinig andere meisjes die een bètastudie volgden. Als meisjes al gingen studeren, dan was dat meestal geen exacte studie maar talenstudies, rechten, geschiedenis of geneeskunde. Zij werd, zoals de meeste meisjes in die tijd, lid van Vereniging van Vrouwelijke Studenten Leiden VVSL (later opgegaan in Minerva). In de studietijd ontmoette ze haar man Piet (Pieter) Bloembergen die ook natuurkunde studeerde. Beiden waren lid van het gerenommeerde

dispuutgezelschap Christiaan Huygens dat in 1898 was opgericht. O.a. Ehrenfest was er lid van. Ze zaten in de organisatie van de viering van de 1000e vergadering van het dispuut, en daar sloeg de vonk over. Het dispuut was niet gekoppeld aan een studentenvereniging. En er was geen clubgebouw. De bijeenkomsten van 15 á 20 mensen werden eens per twee weken roulerend gehouden op de kamer van één van de leden. Soms paste het maar net. Ze organiseerden ook zeilkampen in Friesland en andere uitstapjes. Het waren hechte vriendschappen.

De start van een werkend bestaan

Na haar studie woonde Tineke met haar man in Enschede. Hij werkte aan de universiteit Twente die in de tweede helft jaren 60 nog in de opbouwfase zat. Er waren maar 200 medewerkers. De naam was toen overigens nog Technische Hogeschool Twente. Het was pionieren op een leuke manier. Tineke gaf les aan een middelbare school aan de overkant van de universiteit. Op een gegeven moment werd ze gevraagd of ze ook op de universiteit wilde komen werken en die mogelijkheid greep ze aan. Inmiddels waren er twee kinderen in het gezin. De oudste was een zoon, daarna werd een dochter geboren. Ze woonden in één van de flats die werden gebouwd in een bosachtige omgeving op het voormalig landgoed van een textielbaron.

Piet wilde graag promoveren. In Enschede was er geen tijd voor beschikbaar, omdat prioriteit werd gegeven aan de opbouw van het onderwijs. Een geschikte promotieplaats was er wel in Amsterdam bij een hoogleraar die ze kenden van het Huygens dispuut. Zo kwamen ze in Muiden terecht. In die tijd was de woningmarkt ook al lastig. Voor sociale huurwoningen kwamen ze niet in aanmerking en de vrije huur woningen waren te duur. Uiteindelijk lukte het een koophuis te bemachtigen dankzij het startkapitaal dat vrijkwam bij de verkoop van de flat in Enschede. Kort nadat ze in Muiden kwamen wonen ontplofte de kruitfabriek, waardoor alle ramen van het huis sneuvelden.

Voor de tweede keer terug naar Leiden

Tineke kwam na de promotie van haar man in 1975 terug in Leiden. Piet had verschillende opties voor een baan. Werken bij museum Boerhave werd het niet; hij framede het als dat hij dan bijgezet zou worden in het museum, dus die baan wilde hij niet. Hij ging aan de slag bij het Van Swinden Laboratorium, de vroegere Dienst van het IJkwezen in Kijkduin, dat in 1978 verhuisde naar Delft. Ze kochten het huis aan de Zoeterwoudsesingel 78 van de directeur van Boerhave.

Een groot statig huis, onderdeel van een rijtje van vier, gebouwd eind 19^e eeuw (zie foto). Een van die vier, het huis op de hoek met de Fruinlaan, is kort na de oorlog verbouwd door aannemer Würzer tot een heel afwijkend type woning en kreeg het adres Fruinlaan 1A (zie volgende foto).

Zoeterwoudsesingel 78 met links het huis Fruinlaan 1A (1988)

Het hoekhuis ligt nu hoger dan de naastgelegen huizen, heeft een grote kelder en heeft een kap die 90 graden gedraaid is. Niemand begrijpt dat de gemeente de plannen van Würzer destijds heeft goedgekeurd.² Maar aannemers regelden en ritselden wel meer.

Bij terugkomst in Leiden waren er helaas al veel kleine winkels uit de wijk verdwenen. De kruidenierswinkel van Janson, de groentewinkel van Vahrmeijer en bakkerij Nagtegaal in de Cobetstraat waren er nog wel. Zij zorgden lange tijd voor verkoop van levensmiddelen in de wijk en voor sociale ontmoetingen. Daar werden de boodschappen gedaan, maar ook in de Van 't Hoffstraat en op het Levendaal.

Toen de kinderen het huis uit waren woonden er op Zoeterwoudsesingel 78 regelmatig mensen op kamers. Ze wilde liefst huurders voor een kortere periode, want dan behield je vrijheid om er mee te stoppen. Eerst waren de huurders studenten, later o.a. hoogleraren uit Oostenrijk en via het Van Vollenhoven Instituut ook Indonesische promovendi, die tijdelijk in Leiden lesgaven of onderzoek deden. Ze huurden een grote kamer van 5 x 7 meter op de tweede verdieping met een keukentje en een eigen badkamer op diezelfde

verdieping. Door de huur onder een bepaalde grens te houden voorkwamen ze papieren rompslomp. Tineke vond het erg gezellig; het inleveren van wat privacy was geen probleem. Het heeft leuke contacten opgeleverd. Met een aantal heeft ze ook vandaag de dag nog contact.

Ze werkte al die jaren als lerares natuurkunde en wiskunde, met een wisselend aantal uren op verschillende scholen zoals bij het Rembrandt en bij het Boerhave volwassenonderwijs. Bij de universiteit kreeg ze de opdracht om het aantal meisjes in de richting wis- en natuurkunde te vergroten. En ze was ook studieadviseur en vakdidacticus.

Piet heeft na zijn pensioen nog tien jaar zijn kennis en ervaring kunnen inzetten voor projecten in China en Japan. Dat bood een goede gelegenheid om er een vakantie aan vast te knopen, ook naar andere landen in Zuidoost Azië en Australië.

² Een beschrijving van de rij huizen waar Tineke zo lang heeft gewoond is onderdeel van het onderzoek van Wido La Heij en Simone Akerboom naar bewoners- en bouwgeschiedenis van de Zoeterwoudsesingel.

Het wonen aan de Zoeterwoudsesingel was geweldig. En wat een uitzicht. Heel mooie herinneringen heeft ze aan de winter van 2008 toen de bomen in het Plantsoen dik berijpt waren en het ochtendlicht er prachtig op scheen.

Winter 2008

Het leven zet zich voort buiten de wijk

Na 46 jaar aaneengesloten op de Zoeterwoudsesingel 78 te hebben gewoond verhuisden Tineke en haar man vijf jaar geleden naar serviceflat Schouwenhove. Daar wonen meerdere mensen die vroeger in de wijk woonden. Een aantal kent ze nog van de lagere school. Ze komt nog regelmatig in de wijk voor een bezoek aan haar dochter, die in haar ouderlijk huis is gaan wonen, en bij haar broer Hans in de Fruinlaan. Ze is nieuwsgierig naar hoe het plein op de hoek van de Cobetstraat met de Laat de Kanterstraat is geworden, want ze hoorde dat het plein is veranderd in een ruitvormig plantsoentje. Het was wel een steenvlakte maar is er in de nieuwe situatie genoeg ruimte overgebleven voor kinderspelen en de vrijmarkt tijdens Koningsdag?

“Het wordt tijd om snel weer eens in de wijk langs te gaan, want het blijft leuk te zien hoe de wijk, waar ik een groot deel van mijn leven heb gewoond, zich blijft ontwikkelen”, aldus Tineke tot slot.